

3. tanegység

Mesebeli madarak – madármesék

2 × 45 perces szövegfeldolgozó óra
(magyar, kreatív szövegalkotás, dráma,
vizuális kultúra)

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Markó Béla:
Szarka-telefon
Móra Ferenc:
Az egyszeri szarka
Smelka Sándor:
Kösz, Csuvi!
Tamkó Sírátó Károly:
Öt kis madárka

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?

 Szöveggyűjtemény

 Füzet, íróeszköz

 Internet, projektor,
hangfal

Előre megírt vagy nyom-
tatott szókártyák
Tábla, mágnes/Blu Tack
Sálak, kabátok
Írólap/rajzlap, rajzeszköz

ÉVFOLYAM

1–2. osztály

A madarakat az írók, költők sokszor felruházzák olyan tulajdon-
ságokkal, amelyek az emberekre jellemzőek. Így a madarakat
megismerve magunkat is jobban megismerhetjük.

Áttekintő vázlat

3.1 Mesebeli madarak – madármesék	2 × 45 perc
3.1a Madárhangok	15 perc
3.1b Szarkatelefon	15 perc
3.1c Az egyszeri szarka	15 perc
3.1d Kösz, Csuvi!	25 perc
3.1e Öt kis madárka	20 perc
Összesen:	2 × 45 perc

Írjuk meg vagy nyomtassuk ki előre az első feladathoz szükséges
szókártyákat olyan méretben, hogy a táblán elhelyezve is olvas-
ható legyen! (A reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán
elérhető az alábbi táblázat *Madárhangok* címen, nagyítható és
nyomtatható formában.)

A második óra mese- és versfeldolgozásának időarányain nyugodtan módosítha-
tunk, ha a beszélgetés miatt szükség van erre.

JEGYZETEIM

FELADATOK LEÍRÁSA

3.1 Mesebeli madarak

– madármesék

3.1a Madárhangok

Írjuk fel vadon élő madarak nevét és hangját külön-külön szókétyákra (15 madárnevet és 15 hangutánzó szót sorolunk fel alább)! Minden gyerek kapjon egy szókétyát, és keresse meg a társát! Ellenőrzéskor mondják az állat nevét, és hangoztassák a „hangját” is!

Madár neve	Hangja
Cinege	Nyitni kék! Nyitni kék!
Tengelice	Cipity Lőrinc!
Bagoly	Uhúúú!
Szarka	Csrrrr! Csrrrr!
Csíz	Csííííí!
Sárgarigó	Fütyül a rigó!
Veréb	Csip-csip-csip!
Kakukk	Kakukk! Kakukk!
Varjú	Kár-kár-kár!
Bölgbika	Bóóó! Bóóó!
Fecske	Fcs-csííí! Fcs-csííí!
Héja	Hijjúúúú! Hijjjééé!
Fürj, más néven pitypalatty	Pitty-palatty! Pitty-palatty!
Galamb	Burúúúú! Burúúúú!
Vadkacsa	Háp-háp-háp!
Kuvik	Kuvik

A madár-hang párokat rakjuk fel párban a táblára, hogy a gyerekek a későbbiekben is láthassák!

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A madarak és mesebeli tulajdonságaik megismerése.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Hangutánzó szavak megismerése, azonosítása, hangoztatása
Vers értelmezése, párbeszéd olvasása
Kreatív szövegalkotás
Közmondások magyarázata
Vers olvasása, értelmezése, szó-kép párosítás, sorba rendezés
Metakommunikációs hangjáték
Meseolvasás, beszélgetés
Versolvasás, projekciós beszélgetés
Fészeképzés, metakommunikációs hangjáték
Rajz

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHEZ A FELADATHOZ?

Előre megírt vagy nyomtatott szókétyák
Tábla, mágnes/Blu Tack
Sálak, kabátok
Írólap/rajzlap, rajzeszköz

3.1b Szarkatelefon

Mire hasonlít a szarka hangja? Hallgassuk meg felvételről is (elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán)!

Olvassa fel a pedagógus [Markó Béla Szarka-telefon](#) című versét, ügyelve rá, hogy visszaadja a madarak hangját! A varjú káromása lehet lassabb, méltóságteljesebb, míg a szarka hangja csörgő-pörgő, és ezt a pörgést érzékeltethetjük a vers narratív részeiben is. Vajon milyen telefonon beszélget a szarka? Mely szavak utalnak arra, hogy nem mobiltelefonról, hanem vonalas telefonról van szó?

A gyerekek párban készüljenek fel az első versszak felolvasására, ügyelve arra, hogy a madarak hangját jól érzékeltessék!

Ki mindenkivel beszélhet még a szarka? Válasszanak a gyerekek párban egy-egy madarat a táblán lévők közül, és előbb szóban, majd írásban alkossanak párbeszédet, amely a szarka és az adott madár (mondjuk, a kuvik) között lezajlik!

A párbeszédet úgy alkossák meg, hogy benne legyen a madár hangutánzó szava is szituációba helyezve!

Vedd figyelembe!

A párbeszédet most nem kell vers formában megírni, erre külön hívjuk fel a figyelmet! Csak a hangutánzó jelleg és a párbeszéd érvényesüljön, dal forma és rímkényszer nélkül!

3.1c Az egyszeri szarka

Mit jelenthetnek az alábbi közmondások? A gyerekek próbálják kitalálni (nem baj, ha nem ismerik)! Ha nem sikerült, mondjuk meg a megfejtést!

Csörög, mint a szarka. (Sokat beszél, értelem nélkül.)

Sokat akar a szarka, de nem bírja a farka. (Túl sokat szeretne, de nem bírja megoldani.)

Olyan, mint a szarka fészke. (Lopott holmikkal van tele.)

Olvassuk fel a gyerekeknek [Móra Ferenc Az egyszeri szarka](#) című verses meséjének első versszakát, majd tegyük fel a kérdést: Mit gondoltok, mi jutott eszébe a szarkának a delelő napról? (Milyen a delelő nap?)

Hallgassuk meg a gyerekek ötleteit, majd olvassuk tovább a mesét!

Mi jutott a szarka eszébe? Hogyan próbálta a tükröt megszerezni? Milyen eredménnyel?

Mit tett a szarka, amikor rájött, hogy ez így nem fog menni?

Hogyan kommentálta a vén veréb az eseményeket? Melyik közmondásra épül a bölcsessége?

A mese egy régi paraszti udvaron játszódik, amelynek épületei, tereptárgyai nem feltétlenül ismerősek a gyerekeknek. Keressük meg *Az egyszeri szarka udvara*

című tankockán, hogy a meséből kiemelt szavak mely képekhez tartoznak! Ha sikerült, rendezzük őket sorba magasság szerint! (A tankocka elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán.)

3.1d Kösz, Csuvi!

25
perc

Játsszunk szituációs játékot úgy, hogy azonos mondatokat különböző hangon és mimikával kell mondaniuk a gyerekeknek!

Például: Ez ügyes volt! – Legyen előbb valódi dicséret, majd mondjuk haragosan, hízelegve, incselkedve, elismerően, lefitymálva, kicikizve stb.!

A gyerekek keressenek még olyan példákat, amikor a metakommunikációs jelek, illetve a hangsúly, hangleadás, hangszín módosítja az adott kifejezés jelentését, vagy éppen az ellenkezőjévé fordítja!

Olvassuk fel a gyerekeknek [Smelka Sándor Kösz, Csuvi!](#) című meséjét, ügyelve, hogy a címadó mondat hatása a szövegnek megfelelően módosuljon! A felolvasás közben a gyerekek figyeljék meg, hányféleképpen hangzott el ez a mondat, és mikor mit jelentett, mit üzent! Olvassák fel ők is így a mesét!

Majd beszéljünk arról, miért bántak így Csuvival a társai! Végül ki tudta őt elfogadni? Miért?

A mese lehetőséget nyújt egy elmélyült beszélgetésre a kiközösítésről, illetve arról, hogy úgy is megbánthatunk valakit, ha nem mondunk csúnya szavakat, csak „csúnyán” mondjuk.

Vedd figyelembe!

A grincsfű vagy manófa egy modern karácsonyi dekoráció. Úgy néz ki, mint egy összekötözött karácsonyfű, aminek a csúcsa lefelé hajlik, végén egy nagy, színes gömbbel. (Bővebben lásd a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán elérhető szómagyarázatot.)

3.1e Öt kis madárka

20
perc

Olvassuk el [Tamkó Sirató Károly Öt kis madárka](#) című versét! A gyerekek mesélik el, milyenek képzelik a kis madárkákat! Kik lehetnek ők ott öten? Egy család? Vagy csak a testvérek? Esetleg barátok?

A gyerekek alkossanak ötös csoportokat, és a sáljaikból, kabátjaikból építsenek fészket! Üljenek bele a fészkekbe szorosan összebújva, mint a kis madárkák, majd mindegyik madárka csicseregje el, hogy miért is jó kis madárnak lenni! (A csicseregés lehetőséget ad itt is a metakommunikációs játékokra, amikor a hangszín, hanghordozás fejezi ki az üzenetet.)

Ha marad időnk (vagy délután, házi feladatként), a gyerekek rajzolják le az öt boldog kis madárkát, összebújva a fészkekben!

